

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 12. martā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jautrīte Briede un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi Rīgas pilsētas tiesas (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 24/2026),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt:

1.1. Rīgas domes 2022. gada 8. jūnija saistošo noteikumu Nr. 141 “Par reģistrācijas un palīdzības sniegšanas kārtību dzīvokļa jautājumu risināšanā” (turpmāk – Saistošie noteikumi) 18. punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam un 91. panta pirmajam teikumam;

1.2. Dzīvojamo telpu īres likuma (turpmāk – Īres likums) 32. panta pirmo daļu par neatbilstošu Satversmes 1. pantam.

2. Īres likuma 32. panta pirmā daļa nosaka: “Pašvaldības dome izdod saistošos noteikumus, kuros nosaka pašvaldībai piederošas dzīvojamās telpas izīrēšanas kārtību un nosacījumus, kā arī termiņu, uz kādu slēdzams dzīvojamās telpas īres līgums, bet ne ilgāku par 10 gadiem. Šis noteikums neattiecas uz pašvaldībai piederošu vai tās nomātu dzīvojamo telpu, kas tiek izīrēta atbilstoši normatīvajiem aktiem par palīdzības sniegšanu dzīvokļa jautājumu risināšanā.”

Saistošo noteikumu 8. punkts paredz: “Izīrēšanas komisija pašvaldības dzīvojamās telpas izīrē uz laiku līdz diviem gadiem, īres līgumā paredzot īrnieka un pārējo personu ar patstāvīgām dzīvojamās telpas lietošanas tiesībām tiesības uz līguma pagarināšanu, ja:

- 18.1. viņi pilda īres līguma nosacījumus;
- 18.2. viņu dzīvesvieta deklarēta izīrētās dzīvojamās telpas adresē;
- 18.3. viņiem nepieder dzīvošanai derīgs atsevišķs dzīvokļa īpašums vai dzīvojamā māja.”

3. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.¹ panta pirmās daļas 1. punktu tiesa vēršas Satversmes tiesā, ja tā uzskata, ka norma, kas tai būtu jāpiemēro tās izskatīšanā esošajā civillietā, neatbilst Satversmei.

3.1. Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā ir civillietā, kurā celta prasība par pašvaldībai piederoša dzīvokļa īres līguma, kas noslēgts uz nenoteiktu laiku, grozīšanu, nosakot īres līguma termiņu – divi gadi no sprieduma spēkā stāšanās dienas. Minētais īres līgums noslēgts ar personu, kura iepriekš dzīvojuši denacionalizētā mājā. Prasība civillietā pamatota tostarp ar Saistošo noteikumu 18. punktu. Pieteikuma iesniedzējai minētā tiesību norma esot jāpiemēro tās izskatīšanā esošajā lietā. Noteikumu 18. punkts neatbilstot Satversmes 1. pantam un 91. panta pirmajam teikumam, jo tas pārkāpjot pašvaldības dzīvokļa īrnieka tiesisko paļāvību un paredzot atšķirīgu attieksmi pret šādu īrnieku, kurš atteicies no telpu atbrīvošanas pabalsta, salīdzinājumā ar denacionalizētā nama dzīvojamās telpas īrnieku, kurš joprojām atrodas līgumattiecībās ar denacionalizētā nama īpašnieku.

Līdz ar to pieteikums par Saistošo noteikumu 18. punkta (turpmāk – apstrīdētā norma) atbilstību Satversmes 1. pantam un 91. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.¹ panta pirmās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

3.2. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētā norma ir izdota uz Īres likuma 32. panta pirmās daļas pamata. Tomēr šīs normas otrajā teikumā tieši paredzēts, ka tajā ietvertais noteikums neattiecas uz pašvaldībai piederošu vai tās nomātu dzīvojamo telpu, kas tiek izīrēta atbilstoši normatīvajiem aktiem par palīdzības sniegšanu dzīvokļa jautājumu risināšanā. Pilnvarojums pašvaldībai izdot saistošos noteikumus, kuros tā nosaka pašvaldībai piederošas vai tās nomātas dzīvojamās telpas izīrēšanas kārtību un nosacījumus, kā arī termiņu, uz kādu slēdzams dzīvojamās telpas īres līgums, noteikts likuma “Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā” 11. panta ceturtajā daļā. Arī Rīgas domes 2025. gada 12. novembra saistošo noteikumu Nr. Rd-25-16-sn “Grozījumi Rīgas domes 2022. gada 8. jūnija saistošajos noteikumos Nr. 141 “Par reģistrācijas un palīdzības sniegšanas kārtību dzīvokļa jautājumu risināšanā”” paskaidrojuma

rakstā norādīts, ka pienākums pašvaldībai paredzēt īres līguma slēgšanu uz noteiktu termiņu izriet nevis no Īres likuma 32. panta pirmās daļas, bet gan no likuma “Par palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā” 11. panta pirmās un ceturrtās daļas. Pieteikuma iesniedzēja pati arī norāda, ka Īres likuma 32. panta pirmās daļas otrais teikums pašvaldībai ļaujot 10 gadu īres līguma termiņu neattiecināt uz tiem īres līgumiem, kas noslēgti uz nenoteiktu laiku ar denacionalizēto māju īrniekiem. Ņemot vērā minēto, Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, kādēļ tās izskatīšanā esošajā lietā būtu jāpiemēro Īres likuma 32. panta pirmā daļa.

Līdz ar to pieteikums par Īres likuma 32. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 1. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.¹ panta pirmās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktam tiesas uzskats par apstrīdētās normas neatbilstību Satversmei ir juridiski jāpamato. Tiesai pieteikumā ir jāietver juridiski argumenti gan par apstrīdētās normas saturu, gan par Satversmē ietvertās tiesību normas saturu un šo normu pretrunu, kuru nav iespējams atrisināt ar juridiskām metodēm. Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 6. punktu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu arī tad, ja pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4.1. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 1. pantā ietvertajam labas likumdošanas principam, jo Saistošo noteikumu paskaidrojuma rakstā neesot pamatota tās izdošanas nepieciešamība, pašvaldība neesot veikusi jaunā regulējuma ietekmes izvērtējumu un neesot skaidrs izvēlēta risinājuma pamats un mērķis.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka ne katrs procedūras pārkāpums ir pamats uzskatīt, ka pieņemtajam aktam nav juridiska spēka. Lai procedūras pārkāpuma dēļ kādu aktu atzītu par spēkā neesošu, jābūt pamatotām šaubām, ka tādā gadījumā, ja procedūra tiktu ievērota, būtu pieņemts atšķirīgs lēmums (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 6. marta sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 18.5. punktu*). Turklāt Satversmes tiesa ir secinājusi, ka, piemēram, likumprojekta anotācija ir tikai viens no avotiem, kas sniedz informāciju par tiesību akta nepieciešamību, piemērošanu un ietekmi uz dažādām jomām. Anotācijā ietvertais pamatojums ļauj sabiedrībai gūt priekšstatu par tiem apsvērumiem, kas bijuši par pamatu tiesību normas pieņemšanai, un sekmē tādas pārliecības veidošanos sabiedrībā, ka tiesību normu pieņemšanas gaitā nepieciešamība ierobežot Satversmē garantētās pamattiesības ir

rūpīgi izsvērtā. Tomēr anotācijā ietvertā pamatojuma detalizācijas apjoms pats par sevi nevar būt kritērijs labas likumdošanas principa pārkāpuma konstatācijai (*sal. Satversmes tiesas 2020. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. 2019-05-01 19.1.2. punkts*). Turklāt kolēģija konstatē, ka noteikums par to, ka pašvaldības dzīvojamās telpas izīrē uz divu gadu termiņu, paredzot īrnieka tiesības prasīt līguma pagarināšanu, bija ietverts arī Rīgas domes 2010. gada 15. jūnija saistošo noteikumu Nr. 80 “Par reģistrācijas un palīdzības sniegšanas kārtību dzīvokļa jautājumu risināšanā” 11. punktā un 2015. gada 9. jūnija saistošo noteikumu Nr. 153 “Par reģistrācijas un palīdzības sniegšanas kārtību dzīvokļa jautājumu risināšanā” 16. punktā, kas spēku zaudēja ar apstrīdēto Saistošo noteikumu pieņemšanu. Kolēģija vērš Pieteikuma iesniedzējas uzmanību uz to, ka nevis apstrīdētā norma, bet gan Saistošo noteikumu 83. punkts paredz šo noteikumu nosacījumus, tostarp īres līguma divu gadu termiņu, attiecināt arī uz iepriekš uz nenoteiktu laiku noslēgtiem pašvaldības dzīvojamo telpu īres līgumiem. Ievērojot minēto, pieteikumā nav sniegts Satversmes tiesas judikatūrai atbilstošs juridiskais pamatojums tam, ka apstrīdētā norma pieņemta, pārkāpjot labas likumdošanas principu.

Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētā norma pārkāpj arī Satversmes 1. pantā ietverto tiesiskās paļāvības aizsardzības principu, jo iepriekšējais tiesiskais regulējums, kad īres līgums varēja tikt noslēgts uz nenoteiktu laiku, bijis spēkā ilgu laiku. Īrniekam esot bijusi pamatota paļāvība, ka īres līguma pildīšanas gadījumā tiesības uz mājokļa lietošanu netiks apdraudētas. Esot jāņem vērā arī tas, ka denacionalizētas mājas īrnieks varēja izvēlēties tiesības uz nenoteiktu laiku īrēt pašvaldības dzīvokli par labu denacionalizētās mājas dzīvojamās telpas atbrīvošanas pabalstam. Savukārt jaunais regulējums ne vien būtiski samazinot īres līguma termiņu, bet arī padarot neskaidrus īres līguma pagarināšanas nosacījumus. Rīgas valstspilsētas pašvaldība normatīvajos aktos neesot paredzējusi saudzējošu pāreju uz jaunu tiesisko regulējumu.

Vērtējot tiesību normas atbilstību tiesiskās paļāvības aizsardzības principam, jānoskaidro: 1) vai personai ir radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu (vai personas paļaušanās ir bijusi likumīga, pamatota un saprātīga un vai tiesiskais regulējums pēc savas būtības ir pietiekami noteikts un nemainīgs, lai tam varētu uzticēties); 2) vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp personas tiesiskās paļāvības aizsardzību un sabiedrības interešu nodrošināšanu (*piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 15. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2009-88-01 15. punkts*).

Pieteikuma iesniedzēja nav sniegusi juridisku pamatojumu tam, kādēļ apstrīdētajā normā paredzētās īrnieka tiesības uz līguma pagarināšanu, ievērojot normā paredzētos nosacījumus, nenodrošina saprātīgu līdzsvaru starp personas tiesiskās pašlāvības aizsardzību un sabiedrības interešu nodrošināšanu. Proti, pieteikumā nav pamatots tas, kādēļ šobrīd īrnieks vairs nevar paļauties, ka pēc īres līguma termiņa beigām īres līguma termiņš tiks pagarināts un viņa mājokļa lietošanas tiesības nebūs apdraudētas. Pieteikuma iesniedzēja atsaukusies uz prasītāja civillietā norādīto, ka līguma nepagarināšana varētu tikt pamatota arī ar citiem apstākļiem, kas nav paredzēti apstrīdētajā normā, tostarp īrnieka mantisko stāvokli. Tomēr prasītāja civillietā viedoklis pats par sevi nevar pamatot apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmei. Pieteikuma iesniedzēja nav norādījusi juridiskus argumentus tam, ka tieši apstrīdētā norma paredzētu tādas priekšnoteikumus īres līguma termiņa pagarināšanai, kas varētu apdraudēt īrnieka tiesības turpināt lietot mājokli.

Līdz ar to pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 1. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4.2. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst arī Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam tiesiskās vienlīdzības principam, jo tā nostāda pašvaldības dzīvokļa īrnieku, kurš atteicies no telpu atbrīvošanas pabalsta, nelabvēlīgākā situācijā salīdzinājumā ar denacionalizētā nama īrnieku, kurš vēl atrodas līgumattiecībās ar denacionalizētā nama īpašnieku.

Pārbaudot apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 2. novembra sprieduma lietā Nr. 2020-14-01 8. punkts*). Lai noskaidrotu, vai un kuras personu grupas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, ir nepieciešams noteikt galveno šīs grupas vienojošo pazīmi (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 23. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 17. punktu*). Turklāt Satversmes tiesai ir jāvērtē arī tas, vai nepastāv kādi būtiski apsvērumi, kas norāda, ka šādas personu grupas neatrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem

salīdzināmos apstākļos (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 9. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2012-14-03 17.2. punktu*).

Pieteikumā nav sniegti juridiski apsvērumi tam, kādēļ pašvaldības dzīvokļa īrnieks, kurš atteicies no telpu atbrīvošanas pabalsta, un denacionalizētā nama īrnieks, kurš vēl atrodas līgumattiecībās ar denacionalizētā nama īpašnieku, atrodas salīdzināmos apstākļos. Proti, pieteikumā attiecībā uz īres līguma termiņu nav identificēta šo grupu vienojošā pazīme un apsvērts tas, vai nepastāv kādi būtiski apsvērumi, kas liedz šīs grupas salīdzināt. Tādējādi pieteikumā nav sniegts Satversmes tiesas judikatūrai atbilstošs juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. un 6. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc Rīgas pilsētas tiesas pieteikuma (pieteikums Nr. 24/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina